

‘Ontwerpen begint eerder bij kijken, analyseren en keuzes maken’

OntwerpAcademie haalt hoveniers uit ‘eigen bubbel’

Jan-Dirk van Dijk werkt bij Bunt Hoveniers en volgt de opleiding tuinontwerp aan de OntwerpAcademie. In zijn werk verschuiven zijn werkzaamheden van aanleg van tuinen naar calculeren en nu steeds meer naar ontwerpen van tuinen. Door de verschuiving van praktijk naar ontwerp ziet hij bij tuinen om zich heen steeds meer een duidelijk verschil. Een tuin kan technisch goed zijn uitgevoerd, maar toch niet kloppen als ontwerp. Docent Cor Simon ziet dat regelmatig terugkomen in de praktijk: ‘Je kunt iets netjes en vakkundig aanleggen, maar vaak kan het tuinontwerp veel beter qua ontwerp. Denk aan geborgenheid, kleuren van de tuin die passen bij het huis of begrip over ecologie en de omgeving waar de tuin ligt.’

Auteur: Frank van de Ven

Aanleg en ontwerp lijken dicht bij elkaar te liggen, maar vragen echt om een andere aanpak. In de aanleg draait het om uitvoering en techniek. Ontwerpen begint eerder: bij kijken, analyseren en keuzes maken. Van Dijk merkte het verschil tussen deze twee takken van sport in zijn werk. ‘In de aanlegfase realiseer je een tuin volgens ontwerp, bij het ontwerpen kom je er achter hoe een ontwerp in elkaar steekt daardoor kwam ik er achter dat ik een specifieke aanpak miste.’

Van goed werk naar juiste keuzes

Volgens Simon gaat het vaak mis in de stap vóór de uitvoering. ‘Een terras kan strak gelegd zijn, een border netjes beplant. Maar als die op de verkeerde plek ligt, klopt het ontwerp niet.’ Dat verschil is in de praktijk zichtbaar. Van Dijk

noemt een voorbeeld: ‘Een klant wil een groot terras achter in de tuin. Dat kun je gewoon tekenen en maken. Maar als daar weinig zon komt of het niet aansluit op de looproute, gebruik je het terras minder. Dan is het technisch goed gemaakt, maar geen goed ontwerp.’

‘Ben je aan het tekenen of ben je aan het ontwerpen?’

‘Een tuin kan perfect zijn aangelegd en toch niet kloppen’

Van trucje naar analyse

Veel hoveniers werken vanuit ervaring. Bekende oplossingen keren terug. Simon: ‘Je ziet dat hoveniers een eigen set oplossingen ontwikkelen. Die werken, dus gebruik je ze opnieuw.’ Daar zit volgens de docent ook de beperking. ‘Dan blijf je hangen in wat je kent en denk je minder na over de plek zelf.’ De opleiding legt de nadruk op analyse weet Van Dijk: ‘Ik begin niet meer met tekenen. Eerst moet je in de tuin staan. Kijken naar de omgeving, de bodem en het gebruik.’

De plek als vertrekpunt

Voor Van Dijk begint elk ontwerp buiten. ‘Je moet de tuin zien en voelen. Dan krijg je een beeld van wat er kan.’ Daarna volgt het gesprek met de klant. ‘Je kijkt niet alleen naar wat iemand vraagt, maar waarom.’ Die stap voorkomt standaardoplossingen. ‘Een boom of terras zet je niet meer automatisch waar de klant het noemt. Je kijkt of het daar ook echt werkt.’ In de opleiding ga je kijken wat een boom met de ruimte doet. In een maquette kan je bijvoorbeeld zien wat de boom doet als je die dichter

Jan-Dirk van Dijk

of juist verder weg van het raam zet. Simon: ‘zonder bomen of hoogte zit je op de tuin in plaats van in de tuin’

Hoveniersbubbel zichtbaar in de praktijk

Volgens Simon brengen hoveniers veel kennis mee. ‘Ze weten wat kan en wat niet.’ Tegelijk ziet hij een duidelijke valkuil. ‘Veel hoveniers denken vaak vanuit hun eigen manier van werken.’ Daarmee ontstaat een ‘hoveniersbubbel’. Oplossingen die binnen het vak logisch zijn, sluiten niet altijd aan op wat een klant ervaart. Van Dijk herkent dat. ‘Je ziet iets en denkt: dat is goed. Maar je vraagt jezelf minder snel af waarom het daar ligt.’ De opleiding maakt die blinde vlek zichtbaar. ‘Ik kijk nu vaker: is dit echt ontworpen of is het gewoon ingevuld?’

‘Je moet loskomen van wat je gewend bent’

Ontwerpen vanuit concept

De opleiding werkt met een concept als basis. Simon: ‘Een tuin moet passen bij de omgeving.’ Een ontwerp in een bos vraagt iets anders dan in een open landschap. Hij geeft een voorbeeld: ‘Wat je vaak ziet, is dat dezelfde strakke tuin overal wordt toegepast. In een bos en op de heide. Terwijl die plekken totaal anders zijn.’ Een ontwerp dat aansluit op de omgeving vraagt andere keuzes. ‘In een bos werk je met schaduw, gelaagdheid en beschutting. Op een open plek kijk je bijvoorbeeld weer naar ruimte en zicht.’

Meer grip op klant en ontwerp

De opleiding verandert ook het contact met klanten. Van Dijk stelt nu andere vragen. ‘Wat wil iemand echt? Waar wordt de tuin voor gebruikt? Als je die vragen kunt beantwoorden, word je werk veel gemakkelijker en beter.’ Volgens Simon zit daar de sleutel: ‘De klant is

Cor Simon

leidend, maar je kunt als ontwerper laten zien wat beter werkt.’ Iemand wil bijvoorbeeld absoluut geen boom, maar als je doorvraagt komt dat omdat die bijvoorbeeld licht wegneemt. Je kunt dan bijvoorbeeld voorstellen om kleine of smalle bomen te plaatsen.

Praktisch en toepasbaar

De opleiding bestaat uit drie blokken: Visueel & Ecologie, Concept & Compositie en Materialisatie Grijs & Groen. Studenten werken met echte tuinen en bezoeken zelf klanten. Daarnaast wordt er met de hand geschetst. Binnen het bedrijf werkt Van Dijk met *SketchUp*, maar schetsen helpt hem anders kijken. ‘Je denkt meer na over ruimte en verhoudingen en je krijgt meer gevoel bij het vak.’

Meerwaarde voor het vak

De opleiding is verlengd naar een tweejarige NLQF-erkende opleiding om meer verdieping mogelijk te maken. Volgens Simon is dat nodig. ‘Ontwerpen leer je niet in één keer.’ Voor Van Dijk zit de grootste winst in het proces. ‘Je slaat minder stappen over en maakt bewustere keuzes.’ Zijn conclusie is duidelijk: ‘Eerst begrijpen wat een plek vraagt. Daarna pas ontwerpen.’

‘De plek bepaalt het ontwerp, niet een vaste oplossing’

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!